

ditor hi explica que l'obra no hauria pogut haver estat redactada en mig any sense la prèvia planificació d'un esquema ben detallat, n'estudia l'estructura —és a dir, l'arbre, amb la seva combinació septenària (arrels, tronc, branques, rams, fulles, flors i fruit)— i l'origen —la triple herència lul·liana: l'hebrea, la cristiana i la islàmica—, i acaba amb l'exposició raonada del significat de cada una de les set parts que comprèn l'arbre lul·lià, emprant també els mateixos mots de Ramon Llull.

Al capítol tercer, el doctor Villalba estudia els continguts de l'*Arbor scientiae*. Comença preguntant-se si es tracta d'una obra enciclopèdica, i afirma que l'autor vol construir amb ella un edifici filosòfic i teològic coherent i massís. Després examina el «pla d'estudis» lul·lià, tot afirmant que l'obra conté la doctrina teològica, filosòfica i científica del moment, que podria equivaler als tractats següents: La Natura, Home i Societat, Metafísica Cristiana, Ontologia Teològica i Instruments. I acaba fent una exposició del contingut d'aquests tractats.

Un darrer capítol és dedicat a presentar la transmissió de l'*Arbor scientiae*. Hi és exposat l'ordre cronològic dels manuscrits

(pertanyents als segles XIV, XV i XVI), l'estat de les edicions llatines, l'*stemma codicum* i el mètode crític emprat en l'edició. I l'autor acaba donant, com a tast de la seva propera edició, el primer paràgraf del pròleg de l'obra: «In desolatione et fletibus stetit Raimundus sub quadam arbore pulchra, et suam desolationem cantavit, ut modicum suum alleuiaret dolorem, quem habuit, quia negotium sanctum Iesu Christi et totius christianitatis publicam utilitatem in curia romana non potuit obtinere».

La publicació ressenyada consisteix en una exposició sintètica i entenedora de l'estat actual dels coneixements sobre l'*Arbor scientiae* lul·lià. Des d'aquí, doncs, mentre esperem poder veure ben aviat publicada l'edició crítica d'aquesta magna obra, felicitem el doctor Pere Villalba pels bons fruits que ha sabut treure de la seva pacient recerca, així com per la claredat amb què ha aconseguit d'exposar els coneixements adquirits sobre un tema tan ric i complex.

Jaume Medina

Universitat Autònoma de Barcelona
 Departament de Ciències de l'Antiguitat
 i de l'Edat Mitjana

MUNDÓ I MARCET, Anscari Manuel. 1998.

Semblança d'Oliba. Què ha estat el gran abat i bisbe per a Catalunya.

Barcelona: Centre Docent d'Ensenyament Superior Abat Oliba. 31 p.

L'any 1992 el professor Manuel Mundó lliurava, des de l'Institut d'Estudis Catalans, el *Diplomatari i Escrits literaris de l'abat i bisbe Oliba*, obra que havia estat iniciada i duta en bona part a terme pel canonge vigatà Eduard Junyent i Subirà, i que no pogué veure la llum fins a uns quants anys després de la mort d'aquest. Era així com es trobava reunida per primera vegada tota l'obra escrita d'Oliba (? - 971 - Cuixà, Conflent 1046), «un dels més grans personatges de tota la història de Catalunya», tal

com afirma l'editor. Ja en aquest volum, Mundó dedicava un bon nombre de pàgines introductòries a parlar de la figura de l'abat bisbe, tot examinant les diverses activitats per ell desenrotllades al llarg d'una vida rica i plena, brillant de silencis i de tenacitats monacals, vessada en l'altruisme i projectada en la construcció d'un espai on anava creixent la nació catalana avui mil·lenària.

Ara el nostre admirat i estimat col·lega ens obsequia amb l'opuscle que ressenyem.

Pensat com a conferència per a l'obertura del curs actual del CDES Abat Oliba, el treball s'adreça, d'una banda, al «gran públic» desconexedor d'aquesta gran personalitat, però també, d'una altra, constitueix una magnífica presentació globalitzadora del que fou la vida i l'obra d'aquesta figura clau de la cruïlla del primer mil·lenni.

Com a punt de partença, Mundó fa un breu recorregut a través dels noms dels autors anteriors a ell que han estudiat la personalitat d'Oliba, tot remarcant el record que en tingué la posteritat (llevat del buit que es produí, en aquest camp, entre els segles xv i xvii). Després parla de la infantesa d'aquell, tot presentant els seus pares i la data aproximada de la seva naixença, i mostrant alhora l'origen visigòtic del seu nom (un nom que ja alguns literats del seu temps cregueren plenament llatí). Mundó parla, així mateix, de l'acolliment que Oliba Cabreta —el pare del futur abat bisbe— donà en els seus dominis a Pere Ursèol (dux de Venècia) i a sant Romuald, de com el comte se n'anà a morir a Montecassino, de com Oliba esdevingué comte de Berga i de Ripoll (988-1002) i de com, em plena joventut, aquest optà per la vida monàstica a Ripoll, on havia fet els seus estudis i on professà l'any 1003: elegit abat d'aquest monestir el 1008, tot seguit emprengué la reconstrucció dels cenobis de Berga i de Ripoll i es dedicà a donar impuls a l'estudi de les ciències humanes i divines.

És presentat, tot seguit, l'Oliba fundador de diversos monestirs —Santa Maria de Montserrat (entre 1023 i 1025) i Sant Miquel de Fluvià (1045)— i impulsor dels de Sant Martí del Canigó (1009), Santa Cecília de Montserrat (abans del 1018), Sant Pere de la Portella (1018) i Sant Feliu de Guíxols; així com també la seva elecció com a bisbe auxiliar (1017) de Vic i posteriorment titular d'aquesta seu.

Dos capítols posteriors són dedicats a estudiar l'activitat constructora d'Oliba, amb l'edificació i les consagracions de la basílica monàstica de Ripoll (1032) i la catedralícia de Vic (1038), ben significatives,

entre moltes altres, i també l'impuls que donà a l'arquitectura romànica en el nostre país.

Els viatges —a Narbona o a Roma—, així com les amistats i les relacions internacionals i el seu amor per les relíquies i pels còdexs (que dugué als seus monestirs i catedral) són presentats abans de parlar de l'home de consell i de l'impulsor de la cultura escrita, un camp, aquest, que enriqué amb aportacions adquirides en diversos llocs: féu anar a cercar textos a Cantàbria, a Fleury o a Pavia. Un inventari dreqat el 1047 mostra que la biblioteca de Ripoll comptava 246 volums de matèries ben variades: diverses bíblies, llibres litúrgics, textos patrístics, autors clàssics...

L'Oliba escriptor, l'autor d'uns versos que són particularment cars al qui signa, és estudiat en un capítol que va seguit de la presentació del pacificador bondadós que fou l'abat bisbe establidor, vers el 1020, de la treva de Déu, que aviat s'escampà per terres d'Europa. Finalment, Mundó crida l'atenció sobre el fet que és molt possible que sigui deguda a Oliba la primera concreció de la idea de pàtria aplicada al conjunt de les terres catalanes. L'opuscle s'acaba amb uns capítols dedicats a la mort de l'abat bisbe i a l'opinió de santedat d'Oliba, on són recollits uns textos selectes dels monjos de Ripoll, de Sant Pere de Rodes, de Sant Víctor de Marsella, d'un anònim de Cuixà i dels canonges de Vic i de Girona, que mostren ben a les clares quina era l'admiració que porfessaren tots ells a aquesta important figura de la Catalunya de mil anys enrere.

Un treball, en resum, breu però amè i molt ben documentat, apte per a ésser llegit tant per l'anomenat «gran públic» com per les persones més especialitzades i àdhuc pels bons coneixadors de l'època del tombant del primer mil·lenni.

Jaume Medina

Universitat Autònoma de Barcelona
Departament de Ciències de l'Antiguitat
i de l'Edat Mitjana